

NATUR- OG
MILJØKLAGENÆVNET

Rentemestervej 8
2400 København NV
Telefon: 72 54 10 00
nmkn@nmkn.dk
www.nmkn.dk

12. december 2012 • J.nr.: NMK-512-00037 • Ref.: RTS

AFGØRELSE

i sag om offentlighedens adgang til areal ved Puksøvej, Gl. Laven, i Silkeborg kommune

Natur- og Miljøklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens¹ § 26, jf. § 78, stk. 1.

Natur- og Miljøklagenævnet ophæver Silkeborg Kommunes afgørelse af 3. november 2011 om, at der ikke er offentlig adgang ad en sti/et areal på matr.nr. 3t Laven By, Linå, beliggende på ejendommen Puksøvej 10, Gl. Laven, 8600 Silkeborg, og hjemviser sagen til fornyet behandling i kommunen.

Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet¹. Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 9 i lov om Natur- og Miljøklagenævnet.

---

¹ Lov nr. 483 af 11. maj 2010 om Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagen til Natur- og Miljøklagenævnet

Afgørelsen er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet af Friluftsrådet Søhøjlandet, Danmarks Naturfredningsforening i Silkeborg samt af en beboer i området. Sidstnævnte klage er 13. januar 2012 afvist fra realitetsbehandling ved nævnet på grund af manglende indbetaling af klagegebyr.

Friluftsrådet gør gældende, at stien er spærret i strid med naturbeskyttelseslovens § 26. Der er ikke tale om intern arbejdsvej anlagt i forbindelse med drift af juletræsplantagen på matriklen, men om en gammel skolesti. Stiens eksistens er dokumenteret på gamle kort tilbage fra 1800-tallet. Friluftsrådet har været i kontakt med lokalkendte folk, der alle kan bekræfte, at stien er og altid har været benyttet af gående. Stien har kulturhistorisk og rekreativ værdi og er eneste adgangsvej til det smukke naturområde omkring Puksø. I klagen henvises til to kortudsnit (miljøportalen.dk) henholdsvis fra 1900-1960 og fra 1842-1899. Vedlagt klagen er desuden bemærkninger om sagen fra den beboer, som også havde påklaget afgørelsen til Natur- og Miljøklagenævnet.

Danmarks Naturfredningsforening gør gældende, at der er tale om en gammel sti, der kan ses på historiske kort. Foreningen er bekendt med, at mange lokale borgere i Gl. Laven har brugt og fortsat ønsker at bruge stien.

Sagens oplysninger

Matr.nr. 3t Laven By, der har et areal på 7.199 m², er en ubebygget ejendom med juletræsplantage umiddelbart nord for Gl. Laven. Ejendommens ejer bor i Ry ca. 8 km fra ejendommen.

Baggrunden for sagen er, at Silkeborg Kommune fra en beboer i området har modtaget anmeldelse om, at en sti på ejendommen er spærret med tværgående snor og skiltning med teksten "Privat område – ingen adgang". Af sagens akter fremgår, at beboeren ulovligt havde foretaget rydning af beplantning på stien for at vedligeholde den som åben og tilgængelig for offentligheden, og at ejendommens ejer herefter opsatte snore og skiltning.

Den omhandlede sti forløber i kanten af juletræsplantagen - henholdsvis som en nord-sydgående sti mod det vestlige skel og som en øst-vestgående sti i den nordlige del af plantagen. Stien giver bl.a. mulighed for at færdes fra Puksøvej i Gl. Laven til naturarealer omkring Puksø. Fra Silkeborg Kommunes besigtigelse af området den 1. juni 2011 foreligger en række fotos af bl.a. den omhandlede sti og skiltning.

Ejeren af juletræsplantagen har over for Silkeborg Kommune oplyst, at der ikke er tale om en sti på ejendommen, men om en arbejdsvej/et kørespor anlagt til juletræsplantagen. Arealet fremstår aktuelt kun som en sti på grund af den ulovlige rydning, der er foretaget af en beboer i området. Ejendommen blev tilplantet med juletræer i 1989, og der blev i den forbindelse skabt kørespor til skovning mm langs skel. Ejendommen har været i familiens eje siden 1955, og der har i den periode ikke været en sti. For mange år siden var en sti på naboejendommen mod vest (matr.nr. 2q), men denne sti har i en længere årrække været tilgroet og ubrugt. Muligvis er der uden ejerens tilladelse sket ridning på arbejdsvejen/køresporet, kan beskadige juletræerne og få arbejdssporet til at ligne en sti.

Silkeborg Kommune har den 3. november 2012 truffet afgørelse om, at stien/arealet udgør en del af en juletræsplantage, og at der derfor ikke er offentlig adgang, jf. naturbeskyttelseslovens §§ 24, stk. 1, og § 26, stk. 1. Som baggrund for afgørelsen er henvist til ejers oplysninger. Desuden bemærkes, at kommunen ved en besigtigelse af arealet umiddelbart efter rydningen kunne konstatere, at der er tale om en meget smal passage, der trods rydningen var ret tilgroet. Passagen forløber tæt ved ejendommens juletræer. Det er kommunens vurdering, at den har karakter af en arbejdsvej til jule-

træsplantagen. Som følge heraf vurderes arealet ikke at være omfattet af reglerne om offentlig adgang. Det er anført, at der ikke er offentlig adgang til dyrkede arealer som f.eks. juletræsplanter, medmindre ejeren tillader det. Kommunen har på den baggrund vurderet, at ejeren lovligt kan opsætte skiltning, der forbyder adgang til arealerne med juletræer.

I anledning af klagerne har Silkeborg Kommune supplerende bemærket, at kommunen er bekendt med, at der i området har været en sti (skolesti) fra "gammel tid", og at kommunen i sagsbehandlingen har gennemgået de historiske kort (målebordsblade) og luftfotos. Ifølge matrikelkortene har denne sti ligget på nabomatriklen mod vest (matr.nr. 2q), jf. et vedlagt kortbilag. Kommunen bemærker, at stier gennem tiden kan flytte sig over matrikelstel, og at det muligvis kan være sket. Den aktuelle sti har ved kommunens besigtigelser fremstået noget tilgroet. Der er ikke i naturbeskyttelsesloven krav om vedligehold af stier, og stier kan uanset deres alder gro ud af lovens adgangsregler, hvis de ved naturlig tilgroning ikke længere fremstår som en egentlig sti. Ejendommens juletræsbeplantning findes umiddelbart øst for stien og blev ifølge luftfotos etableret mellem 1995 og 1997. Man skal tilbage til 1985, før stien er tydelig på luftfotos. Før da havde stien karakter af en gennemgående markvej med kørespor. I dag fremstår den som en tilgroet trampesti uden belægning. Det er anført, at kommunen i afgørelsen har vurderet, at stien er groet ud af beskyttelsen, og i dag har karakter af en intern arbejdsvej i juletræsplantagen. Desuden er oplyst, at stien efter kommunens vurdering ikke er eneste adgangsvej til naturområdet omkring Pukso.

Ejeren af ejendommen har i anledning af klagerne fremsendt supplerende bemærkninger om bl.a. driften af matriklen og om den tidligere sti. Det fremgår bl.a., at ejerens far erhvervede arealet i 1955 og drev det landbrugsmæssigt frem til 1987, hvor nuværende ejer overtog det. Den gamle vej/sti lå i sit fulde omfang på naboejendommen, som det også fremgår af Silkeborg Kommunes kortbilag. Der var tale om en hulvej, hvis konturer på en del af strækningen stadig kan ses på nabomatriklen. Vejen/stien begyndte at gro til i 1970'erne, da ejeren af Lavensvej 7 opsatte dyrehegn om sine juletræer. I 1987, da nuværende ejer overtog arealet, fremstod vejen/stien ufremkommelig og lå ubenyttet hen. I 1987 var hele arealet indhegnet til en hestefold. I skellet parallelt med Puksovej og i den nordlige ende findes et krat og nogle syrentræer, som har stået i stel i over 30 år. Hegnet til hestefolden stødte helt op til syrentræerne, og der har aldrig været en sti inde i denne indhegning. I 1989 plantede ejeren juletræer på hele matriklen, og 5-6 år senere blev de yderste to rækker juletræer rundt om hele stykket fjernet for at skabe et arbejdsspor. Arbejdssporet er i dag ved at gro til, fordi der ikke længere genplantes i plantagen, og der derfor ikke længere er samme behov for sporet. Ejer har gennem alle årene boet i Ry, og er kun kommet i plantagen nogle få gange om året i forbindelse med gødsning og skovning. Ejer har på intet tidspunkt givet tilladelse til, at arbejdssporet kan anvendes som en offentlig sti. At nogen uden tilladelse har benyttet arbejdssporet, kan ikke føre til, at der er tale om en offentlig vej/sti.

Friluftsrådet har fremsendt supplerende bemærkninger til sagen i form af en udtalelse fra Kløverbyernes Lokalråd og fra en gruppe parcelejere i området. I begge anføres, at der er tale om en gammel vej, som borgerne har brugt for at komme ud i tørvemosen ved Pukso. Parcelejerne mener at have krav på at kunne bruge den oprindelige og gennemgående vej ud til jordlodder i den gamle tørvemose. På den nord-/sydgående strækning er stien beliggende ved stel med en placering som den oprindelige sti. I den nordlige ende går stien over matriklen og har her et lidt sydligere forløb end den oprindelige vej til Pukso. Den omhandlede sti har i de sidste 7 år været holdt af ejeren af naboejendommen Puksovej 1. I forbindelse med hans køb af den nederste matrikel på Puksovej ophørte han med at passe stien og tilplantede begyndelsen af den. Da stien havde stået ca. et halvt år og var vokset til, ryddede en lokal borger stien på eget initiativ.

Ejeren har i supplerende bemærkninger bl.a. tilføjet, at det ikke er korrekt, at arbejdssporet i de sidste syv år har været vedligeholdt af ejeren af Puksøvej 1/Lavenvej 11. Ejer har selv vedligeholdt og klippet sporet med egen brakklipper med mellemrum. På grund af ejers bopæl har han haft en aftale med ejeren af Puksøvej 1 om, at han gerne måtte klippe et mindre stykke for at lette passagen med kørsel af fisk til hans Put and Take sø.

Natur- og Miljøklagenævnets bemærkninger og afgørelse

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 1, er veje og stier i det åbne land åbne for færdsel til fods og på cykel. Ejeren kan ved skiltning efter bestemmelserne i mark- og vejfredslovens § 17 helt eller delvis forbyde færdsel, hvis færdslen er til gene for den erhvervsmæssige udnyttelse af ejendommen, eller hvis den i særlig grad generer privatlivets fred, eller hvis der er behov for beskyttelse af plante og dyreliv.

Ifølge de tidligere gældende bestemmelser i naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 1, var der kun adgang for offentligheden til at færdes til fods og på cykel på "anlagte veje" og "befæstede stier". Bestemmelsen fik den nuværende formulering ved en ændring af naturbeskyttelsesloven (lov nr. 454/2004), der trådte i kraft den 1. oktober 2004, idet begrænsningerne "anlagte" og "befæstede" ifølge lovforslagets bemærkninger hverken fandtes umiddelbart forståelige eller nødvendige. Af forarbejderne til lovændringen fremgår, at der under veje og stier herefter henregnes permanente menneskeskabte færdselsbaner, og at f.eks. midlertidige kørespor, dyreveksler, brandbælter, indkørsler til gårdspladser, havegange og lignende ikke er omfattet.

Med ændringen blev også indsat en ny bestemmelse i naturbeskyttelseslovens § 26 a, hvorefter gennemgående veje og stier, og veje og stier, der fører til nærmere angivne naturområder, ikke kan nedlægges uden forudgående anmeldelse til kommunen, som i visse tilfælde kan træffe afgørelse om, at vejen eller stien ikke må nedlægges. Forud for lovens ikrafttræden den 1. oktober 2004 kunne offentlighedens adgang ad veje og stier lovligt hindres ved nedlæggelse af vejen eller stien. Der er ikke efter naturbeskyttelsesloven en pligt til at vedligeholde en vej eller sti.

Det er ubestridt, at der tidligere har været en nord/sydgående vej i forlængelse af Puksøvej, og via denne en vejforbindelse mellem Gl. laven og bl.a. arealerne omkring Puksø. Vejen fremgår af ældre kortmateriale og luftfoto. Af luftfoto fra 1954 synes at fremgå, at vejen på dette tidspunkt hovedsageligt lå på naboejendommen. På luftfoto fra 1985 kan erkendes en vej eller sti i forlængelse af Puksøvej.

Ejer har oplyst, at den oprindelige vej lå på naboejendommen, men at den begyndte at gro til i 1970'erne, og at den i 1987 fremstod ufremkommelig og lå ubenyttet hen. Ifølge ejer var hele ejendommen hegned i 1987, og den blev beplantet med juletræer i 1989. Den aktuelle sti er ifølge ejer et arbejdsspør anlagt ved rydning af de yderste to rækker træer 5-6 år efter etableringen af juletræsplantagen.

Klagerne har anført, at der er tale om en gammel vej, som har været anvendt af lokalbefolkningen.

Natur- og Miljøklagenævnet forstår Silkeborg Kommunes afgørelse således, at kommunen på afgørelsestidspunktet har vurderet, at stien ikke er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 26, fordi der er tale om en arbejdsvej til juletræsplantagen. Efterfølgende har Kommunen bemærket, at den oprindelige sti på naboejendommen muligvis kan have flyttet sig ind på ejers ejendom, og at kommunen ved afgørelsen har vurderet, at stien er groet ud af reglerne om offentlighedens adgang og i dag har karakter af en intern arbejdsvej i juletræsplantagen.

Som sagen foreligger oplyst for Natur- og Miljøklagenævnet, må det lægges til grund, at der i en længere periode – i hvert fald siden midten af 1990´erne - har været et spor med et omtrentligt forløb som den aktuelle sti på ejendommen, og at sporet har været anvendt af lokalbefolkningen. Efter det oplyste er der ikke tale om et blot midlertidigt kørespor. På den baggrund finder nævnet, at der kan være tale om en permanent menneskeskabt færdselsbane omfattet af naturbeskyttelseslovens § 26 om veje og stier i det åbne land. Dette gælder, selv om det aktuelle forløb måtte afvige fra den oprindelige vejs forløb, og selv om det aktuelle forløb måtte være anlagt som og har fungeret som et arbejds spor i juletræsplantagen.

Naturbeskyttelseslovens § 26 omfatter faktisk eksisterende veje og stier. Ejer af en ejendom har ikke efter reglerne i naturbeskyttelsesloven pligt til at holde en vej eller sti åben og tilgængelig for offentligheden. Af bl.a. den påklagede afgørelse fremgår, at stien trods rydningen var "ret tilgroet". At stien er under tilgroning bekræftes også af oplysningen om, at en beboer i området har foretaget rydning af beplantningen for at vedligeholde stien som åben og tilgængelig for offentligheden.

Natur- og Miljøklagenævnet finder dog ikke, at der med de foreliggende oplysninger - herunder kommunens beskrivelse og fotomaterialet fra kommunens besigtigelse - er tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at der ikke længere er tale om en vej eller en sti omfattet af naturbeskyttelseslovens § 26. Betingelsen herfor er, at der på grund af tilgroning mv. ikke længere kan siges at være en vej eller en sti på ejendommen. I den forbindelse bemærkes også, at sporet i både afgørelsen og kommunens supplerende bemærkninger er benævnt som en "arbejdsvej".

Da både en arbejdsvej og en sti i en privat juletræsplantage kan være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 1, og da det ikke med de foreliggende oplysninger findes godtgjort, at vejen/stien er groet til, finder nævnet, at sagen må hjemvises til fornyet behandling i kommunen.

På ovenstående baggrund ophæves Silkeborg Kommunes afgørelse af 3. november 2011 om, at der ikke er offentlig adgang ad en sti/et areal på matr.nr. 3t Laven By, Linå, og sagen hjemvises til fornyet behandling. Kommunen må herunder – efter fornøden inddragelse af relevante parter – foretage en nærmere vurdering af, om der som følge af tilgroning ikke længere er en vej eller en sti på ejendommen omfattet af naturbeskyttelseslovens § 26, stk. 1.

Per Schou Christiansen
Ankechef

Rasmus Thouggaard Svendsen,
Specialkonsulent

Afgørelsen er sendt pr. e-mail til:

Birgit Dyrland og Jens Ejner Kristensen, pr. mail dyrlund@mail.dk

Friluftsrådet, v/Casper Lindemann, pr. mail cli@friluftsradet.dk og fr@friluftsradet.dk

Danmarks Naturfredningsforening v/Pernille Ingemann, pr. mail pernilleingemann@fibermail.dk

Danmarks Naturfredningsforening, pr. mail dn@dn.dk

Silkeborg Kommune, Att.: Helene D Clausen, kommunen@silkeborg.dk og gdc@silkeborg.dk -
Sagsnr. 11/43844

Jakob Bojesen, pr. mail jakboj@gmail.com